

Fındık Yetiştiriciliği Konusunda Çalışan Araştırmacıların Mevcut Durumu ve Sorunlarının Belirlenmesi*

**Erdal SIRAY¹ Ramazan AKMAN² Hesna Esin SAVRAN³ Ömür DUYAR¹
Fatih ÖZDEMİR¹ Ahmet GÖĞÜS¹ Murat SAYILI⁴**

¹ Fındık Araştırma İstasyonu Müdürlüğü, Giresun-Türkiye

² Kavak İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Samsun-Türkiye

³ Kemer İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Antalya -Türkiye

⁴ Gaziosmanpaşa Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Tokat-Türkiye
E-mail: erdalsiray@gmail.com, Tel: 0 505 573 53 96

Alındığı tarih (Received): 05.11.2014

Online Baskı tarihi (Printed Online): 06.08.2015

Kabul tarihi (Accepted): 23.03.2015

Yazılı baskı tarihi (Printed): 18.01.2016

Öz: Fındık üretiminde ve ihracatında dünya birincisi olan Türkiye’de fındık konusunda araştırma yapan araştırmacıların mevcut sorunlarının giderilmesi fındık konusundaki teknolojik bilgilere ulaşmayı kolaylaştıracaktır. Bu araştırma ile fındık yetiştiriciliği konusunda çalışan araştırmacıların mevcut durumu ile sorunları incelenmiştir. Araştırma kapsamında araştırma enstitüleri ve üniversitelerde fındık konusunda çalışma yapan 20 araştırmacı personel ile anket çalışması yapılmıştır. Anketler araştırmacılar tarafından 2012 yılında yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Likert ölçeğinden yararlanılan araştırmada, oransal ifadelerden yararlanılarak analizler yapılmıştır. Görüşülen araştırmacıların %80’i mesleklerini isteyerek seçtiklerini belirtmişlerdir ve sonuçlara göre ortalama olarak 10,4 yıldır mesleklerini sürdürmektedirler. Araştırmacıların %60’ı araştırma kurumunda çalışmaktan memnundur., Görüşülen araştırmacıların %70’i mesleki olarak kendilerini yeterli görmektedirler. Araştırmacılar araştırma faaliyetlerinde kendilerine kısıt olarak altyapı olanaklarının zayıflığından bahsederken, kurumlar arası koordinasyonun da yeterli olmadığını beyan etmişlerdir. Ayrıca mesleki konular ve yayınlar hakkında da görüşler alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Fındık, fındık araştırma, araştırmacı sorunları

Current Situation and Determination of Problems of Researcers who working on the Cultivation of Hazelnut

Abstract: Eliminate problems of researchers who is working on hazelnut in Turkey whose production and exports of hazelnut is the first in the World will facilitate access to technological knowledge about the hazelnut. With this Project, current situation and problems of researchers were analyzed. Survey was conducted by 20 researchers who is working in research institutes and universities. Face to face surveys were conducted in 2012 by researchers. Likert scale was used in this research and analyzes were conducted with percent expression. 80% of the interviewed researchers say that their profession has voluntarily entered and they have worked an average of 10,4 years. 60% of researchers stated that he was happy working in research institutions, 70% are sufficient in themselves as professional. Researchers say that infrastructure facilities are weakness and inter-agency coordination is not enough. In addition, opinions about professional issues and publications are taken.

Keywords: Hazelnut, hazelnut research, problems of researcers

1. Giriş

Toplumların giderek artan ve çeşitlenen gıda maddesi taleplerinin karşılanması, milli gelir, ihracat ve istihdama olan katkısı, biyolojik çeşitlilik ve ekolojik dengeye etkileri nedeniyle

tarım, tüm ülkeler için çok önemli bir sektördür. Dünyadaki hızlı nüfus artışına bağlı olarak, bazı ülkelerde görülen ve gelecekte diğer ülkelerde de ortaya çıkma riski bulunan açlık sorunu, toplumları tedirgin etmektedir. Bu tedirginlik, verimsiz kabul edilen toprakların da üretime

açılmasını ve mevcut ekilebilir alanlarda üretimi artırıcı yeni tekniklerin uygulanmasını beraberinde getirmiştir (Çalışkan ve ark. 2012).

Türkiye ekonomisinde de önemli bir yer tutan tarım sektöründe verimliliği artırma çabalarında araştırma kurumlarının rolü büyüktür. Görevi bilgi üretmek olan araştırma kurumları, ürettikleri bu bilgileri yayım kuruluşları aracılığıyla üreticilere iletmektedirler. "*Üreticiler-Yayım Kuruluşları-Araştırma Kurumları*", tarım sektöründe dolayısıyla ülke ekonomisinde büyük bir yer tutmaktadır (Armağan 1993).

Teknolojik bilgi ancak araştırma-geliştirme faaliyetlerinin sonucunda elde edilebilmektedir. Bilginin önemini kavrayıp bilgi üretimi çalışmalarını çok önceden başlatan ülkeler bugün *gelişmiş ülkeler* olarak adlandırılmaktadır (Yüksel ve ark. 2013).

Türkiye, dünya fındık üretiminde 2001-2011 yılları ortalamasına göre %68'lik pay ile birinci sıradadır. Fındık dünya ticaretinde önemli bir yere sahip olan Türkiye, fındıktan 2012 yılında yaklaşık 1,8 Milyar \$ ihracat geliri sağlamıştır. 2002-2012 yılları ortalamasına göre Türkiye tarım sektörü ihracatı içinde fındık ve fındık mamulleri ihracatının payı %12,45'tir (Sıray 2013).

Bu araştırma ile; Türkiye için stratejik bir öneme sahip olan fındık konusunda araştırma-geliştirme faaliyetlerinde bulunan araştırmacıların mevcut durum ve sorunlarının tespit edilmesi ile araştırmacıların mevcut durum hakkındaki görüşlerine yer verilmesi amaçlanmıştır.

2. Materyal ve Metot

Çizelge 1. Araştırmacıların eğitim durumları

Table 1. Educational status of researchers

EĞİTİM DURUMU	Erkek		Kadın		Genel	
	Frekans	%	Frekans	%	Frekans	%
Lisans	2	18,00	3	33,00	5	25,00
Yüksek Lisans	5	45,00	4	44,00	9	45,00
Doktora	4	36,00	2	22,00	6	30,00
TOPLAM	11	100,00	9	100,00	20	100,00

Görüşülen araştırmacıların çoğunluğu (%80'i) mesleklerine isteyerek başladıklarını belirtmişler, yüksek olmayan oranda bir bölümü (%20) ise, ilk

Araştırmanın ana materyalini, ülke genelinde fındık konusunda araştırma-geliştirme faaliyetleri bulunan, araştırma enstitüleri ile üniversitelerdeki lisans ve üstü eğitim seviyesine sahip araştırmacıardan anket yolu ile elde edilen birincil kaynaklı veriler oluşturmuştur. Anket çalışması 2012 yılında gerçekleştirilmiştir. Araştırma bölgesi olarak fındık yetiştiriciliği yapılan Karadeniz Bölgesi seçilmiştir.

Anketlerde örnek hacmi belirlenirken tam sayım metodu uygulanmış, mümkün olduğunca fındık konusunda çalışan araştırmacıların tamamına ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda 20 araştırmacı ile anket çalışması tamamlanabilmiştir.

Verilerin değerlendirilmesinde ve yorumlanmasında oransal ifadelerden yararlanılmış, likert ölçeği kullanılmış ve görüş bildirilen konular önem sırasına göre puanlanarak değerlendirilmiştir.

3. Bulgular ve Tartışma

Araştırma kapsamında araştırma enstitüleri ve üniversitelerde anket yapılan kişilerin %55'i erkek ve %45'i de kadın araştırmacıdır.

Yaş ortalaması; erkek araştırmacılarda 40,4 yıl, kadın araştırmacılarda 35,9 yıl ve genel ortalama ise 38,4 yıl olarak hesaplanmıştır.

Görüşülen araştırmacıların eğitim durumları incelendiğinde; çoğunluğunun (%45) yüksek lisans mezunu olduğu, %30'unun da doktora yapmış olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 1). Erkek araştırmacıların %36'sı ve kadın araştırmacıların ise %22'si doktoralıdır.

atanmaları buldukları birimlere yapıldığı için bu mesleğe devam ettiklerini ifade etmişlerdir.

Görüşülen araştırmacıların, araştırma kurumunda çalışmakla ilgili memnuniyetleri incelendiğinde; araştırmacıların %60'ının araştırma kurumunda çalışmaktan memnun olduğu görülmüştür. Hiç memnun olmadığını ifade eden olmamıştır (Çizelge 2). Genel olarak bakıldığında, araştırmacıların büyük

çoğunluğunun çalıştıkları kurumdan memnun oldukları görülmektedir. Paksoy (2007) benzer şekilde yaptığı çalışmada Harran Üniversitesi'nde çalışan akademik personelin kurumlarının çalışmaktan duyulan memnuniyetini %65 olarak tespit etmiştir.

Çizelge 2. Araştırmacıların araştırma kurumunda çalışmaktan memnun olma durumları

Table 2. Satisfaction of the researchers working in research institutions

MEMNUNİYET DURUMU	Frekans	%
Tamamen memnunum	2	10,00
Çok memnunum	5	25,00
Memnunum	12	60,00
Pek memnun değilim	1	5,00
Hiç memnun değilim	0	0,00
TOPLAM	20	100,00

Görüşülen kişilerin araştırma kurumlarında ortalama 10,4 yıldır çalıştıkları belirlenmiştir. Kadın araştırmacıların araştırma kurumlarında daha az bir süreden beri (6,6 yıl) çalıştıkları görülmektedir. Erkek araştırmacıların çalışma süresi ise kadınların çalışma sürelerinin iki katından daha fazladır (ortalama 13,4 yıl).

Araştırmacıların %35'inin çalıştıkları kurumlarda idari görevlerinin de bulunduğu tespit edilmiştir.

Görüşülen araştırmacıların fındık konusu ile ilgili çalışma memnuniyetleri incelendiğinde; büyük çoğunluğun bu ürünle ilgili çalışmaktan memnun oldukları saptanmıştır (Çizelge 3).

Çizelge 3. Araştırmacıların fındık konusu ile ilgili çalışma memnuniyetleri

Table 3. Satisfaction of the researchers working on the subject of hazelnuts

MEMNUNİYET DURUMU	Frekans	%
Tamamen memnunum	1	5,00
Çok memnunum	4	20,00
Memnunum	13	65,00
Pek memnun değilim	2	10,00
Hiç memnun değilim	0	0,00
TOPLAM	20	100,00

Anket yapılan kişilerin %50'si bir araştırmacı olarak kendilerini bu işte yeterli görmektedirler., Bir araştırmacı olarak kendisini orta düzeyde yeterli bulanların oranı %40'tır. Mesleğiyle ilgili kendisini çok yeterli ya da az yeterli şeklinde değerlendirenlerin oranı %5 oranlarında kalmıştır (Çizelge 4). Sonuçlara göre, araştırmacıların yarıdan fazlasının (%5 çok yeterli ve %50 yeterli)

mesleki yeterlilik konusunda kendilerine güvendikleri söylenebilir.

Görüşülen araştırmacılar fındık konusunda çalıştıklarından, bu alanda uzmanlaşmış oldukları kabul edilebilir. Anket yapılan araştırmacıların %65'i fındık ile ilgili bilgi konusunda kendilerini yeterli görürken, %15'i orta düzeyde, %10'u az yeterli, %5'i çok yeterli ve %5'i de yetersiz olarak nitelendirmişlerdir (Çizelge 5).

Çizelge 4. Araştırmacıların araştırma konusunda kendilerini yeterli görme durumları**Table 4.** *Situation of the researchers see themselves sufficient about research.*

YETERLİ GÖRME DURUMU	Frekans	%
Çok yeterli	1	5
Yeterli	10	50
Orta	8	40
Az yeterli	1	5
Yetersiz	0	0
TOPLAM	20	100

Çizelge 5. Araştırmacıların fındık ile ilgili bilgilerinde kendilerini yeterli görme durumları **Table 5.****Table 5.** *Situation of the researchers see themselves sufficient information about hazelnut*

YETERLİ GÖRME DURUMU	Frekans	%
Çok yeterli	1	5
Yeterli	13	65
Orta	3	15
Az yeterli	2	10
Yetersiz	1	5
TOPLAM	20	100

Görüşülen araştırmacıların bir kısmı, fındık yetiştiriciliğine ilişkin çeşitli konularda kendilerinde bilgi eksikliği görmüşler ve bu konulara verdikleri önem derecesine göre

puanlama yapmışlardır. Yapılan puanlamaya göre; en fazla ve en az bilgi eksikliği hissedilen konular *çeşit seçimi ve tanınması* ile *bahçe gençleştirme* olarak belirlenmiştir (Çizelge 6).

Çizelge 6. Araştırmacılar kendilerinde bilgi eksikliği hissettikleri konular**Table 6.** *The researchers themselves felt in the lack of information issues*

KONULAR	Puan*	%
Çeşit Seçimi ve Tanınması	64	23,53
Zirai Mücadele	52	19,12
Budama	51	18,75
Mekanizasyon	50	18,38
Gübreleme	45	16,54
Fizyoloji	5	1,84
Bahçe Gençleştirme	5	1,84

* Araştırmacıların verdiği önem derecesine göre 1-5 arası puan verilmiştir.

Görüşülen araştırmacıların 1980 yılından bu yana; toplam 27 tane proje tamamladıkları, bu projelerden 30 tane yayım yaptıkları ve 6 projeden ise yayım yapmadıkları saptanmıştır.

Görüşülen araştırmacıların proje lideri olarak görev yapanlardan 5'i, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü personelinde 14 kişiye projede görev verdiklerini (yardımcı araştırmacı, arazide refakat, hasat çalışmaları ve eğitim çalışmalarında yardımcı olmak üzere) belirtmişlerdir.

Görüşülen araştırmacıların proje lideri olarak görev yapanlardan 2'si, toplamda 10 çiftçi ile projede işbirliği yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu çiftçiler daha çok projelerde arazileri kullanılmak için seçilmişlerdir.

Görüşülen araştırmacıların %65'i son iki yılda kendilerine Gıda Tarım ve Hayvancılık İl/İlçe Tarım Müdürlüklerinden veya çiftçilerden fındıkla ilgili bazı problemlerin iletildiğini bildirmiştir. Bu problemler içerisinde en fazla olanı "*hastalık ve zararlılarla mücadele*" konusundadır (Çizelge 7).

Çizelge 7. Araştırmacılara son iki yılda iletilen fındıkla ilgili problemler**Table 7.** The last two years, transmitted to the researchers on issues about hazelnuts related to problems

		Frekans	%
Fındık Konusunda Herhangi Bir Kaynaktan Problem İletilme Durumu	Evet	13	65,00
	Hayır	7	35,00
	TOPLAM	20	100,00
Son 2 Yılda İletilen Fındık Konusundaki Problemlere İlişkin Konular*	Hastalık ve zararlılarla mücadele	7	53,85
	Hasat öncesi meyve ve çiçek dökümleri	3	23,08
	Gübreleme	2	15,38
	Verim düşüklüğü nedenleri	2	15,38
	Fındıkta budama	2	15,38
	Bahçelerde aşırı kuruma	1	7,69
	Dikim ve terbiye şekilleri ile çeşit seçimi	1	7,69
	Don zararına karşı alınabilecek önlemler	1	7,69
	Toprak-yaprak analiz ücretlerinin yüksekliği	1	7,69
	Fındıkta tozlanma	1	7,69

* Birden fazla cevap verildiğinden dolayı, toplam %100'ü aşmaktadır.

Görüşülen araştırmacıların %80'i, son iki yıl içinde kurum içinde toplam 479 adet üreticinin sözlü bilgi almaya geldiklerini ve onlarla görüştiklerini belirtmişlerdir.

Görüşülen araştırmacıların %15'i, fındık konusunda son iki yıldır Ordu, Giresun ve Sinop illerinde, toplam 240 üreticiye olmak üzere, eğitim eğitim verdiklerini ifade etmiştir.

Görüşülen araştırmacılardan %20'si, 1980 yılından bu yana fındık konusunda 4 kitap ve 6 adet broşür hazırladıklarını belirtmişlerdir. Hazırlanan bu kitap ve/veya broşürlerdeki konular şunlardır:

- Fındık Entegre Mücadele Teknik Talimatı
- Fındık Zirai Mücadele Teknik Talimatı
- Fındık Dal Kanseri Zirai Mücadele Teknik Talimatı
- Gübreleme
- Fındıkta Bahçe Tesisi
- Fındık Yetiştiriciliği
- Fındıkta İyi Tarım Uygulamaları
- Fındıkta Dikim Sistemleri
- Fındıkta Budama Sistemleri
- Fındıkta Hasat - Harman

Görüşülen araştırmacıların %25'i, 1980 yılından bu yana -ziraat -mühendisleri, fındık eksperleri, fındık üreticisi ve araştırmacıların katılımıyla aşağıda belirtilen 6 farklı projeyi yürütmüşlerdir:

- Giresun İli Fındık Seleksiyonu
- Fındık Zuruf Kompostu
- Fındık Hastalıkları ve Zararlıları
- Tombul Fındık Seleksiyonu
- Fındıkta Budama
- Fındıkta Hasat ve Harman

Görüşülen araştırmacıların, araştırma çalışmalarını olumsuz yönde etkileyen konulara ilişkin beyanları Çizelge 8'de verilmiştir. Beyan edilen konuların başında %75 oranla "Araştırma Arazi, Laboratuvar, Malzeme ve Diğer Fiziksel Altyapı Eksikliği" gelmektedir. Yüksel ve ark. (2013) yaptıkları çalışmada, Meslek Yüksek Okullarında görevli araştırmacıların zayıf yönlerini benzer şekilde teknoloji üretim ve uygulamaları için gerekli desteğin yetersiz olması ve uygulama alanlarının yetersizliği olarak bildirmişlerdir.

Çizelge 8. Araştırmacıların beyan ettiği araştırma çalışmalarını olumsuz yönde etkileyen konular*
Table 8. Researchers declared that adversely affect their research topics

KONULAR	Frekans	%
Araştırma arazi, laboratuvar, malzeme ve diğer fiziksel altyapı eksikliği	15	75,00
Araştırmacı bilgi ve tecrübe eksikliği	7	35,00
Araştırmacı özlük hakkının iyi olmaması	5	25,00
Kurumlar arası işbirliği ve koordinasyon eksikliği	5	25,00
Proje personel ve destek sıkıntısı	3	15,00
Projelerdeki yapısal sıkıntılar	3	15,00
Çiftçilerin oluşturduğu zorluklar	3	15,00
Fındık Ar-Ge çalışmalarına verilen önemin azlığı	2	10,00
Fındık bahçelerindeki belirsizlikler	2	10,00

* Birden fazla cevap verildiğinden dolayı, toplam %100'ü aşmaktadır.

Görüşülen araştırmacılara göre, sonuçlanan ve uygulamaya aktarılacak bir proje sonucunun, hızla üreticiye ulaştırılma ve uygulanabilme imkanlarının artırılabilmesi için yapılması gerekenler Çizelge 9'da verilmiştir. Araştırmacıların önerileri içerisinde “Diğer

Kurumlarla İşbirliği ve Koordinasyonun Artırılması” konusu, %45 oranla ilk sırayı almaktadır. Bununla birlikte, proje sonuçlarının görsel (demonstrasyon gibi) ve yazılı materyaller (kitap, kitapçık, makale gibi) haline getirilerek üreticilerin faydasına sunulması da önerilen çözümler arasında yer almaktadır.

Çizelge 9. Araştırmacılara göre, sonuçlanan bir projenin üreticiye hızlı ulaşması için gerekenler*

Table 9. According to the researchers, a project that resulted in the manufacturer of the need for rapid access

YAPILMASI GEREKENLER	Frekans	%
Diğer kurumlarla işbirliği ve koordinasyonun artırılması	9	45,00
Proje sonucu seminer, panel, kitapçık ve kitaplarla hızla üreticiye ulaştırılmalı	8	40,00
Projelerde demonstrasyon ve uygulamalara daha fazla yer verilmeli	7	35,00
Yayım faaliyetlerinin gözden geçirilerek etkinliği artırılmalı	5	25,00
Daha özverili, hızlı ve çözüme yönelik çalışılmalı	5	25,00
Araştırmacı ve yayımcı eğitim olanakları artırılmalı	3	15,00
Proje personel ve gerekliliklerine daha önem verilmeli	2	10,00
Genç nüfus özendirilmeli	1	5,00

* Birden fazla cevap verildiğinden dolayı, toplam %100'ü aşmaktadır.

4. Sonuç

Bütün bu bulgular ışığında, fındıkta araştırma yapan kaliteli ve istekli bir kadronun olduğu görülmektedir. Bu potansiyelin varlığı her şeyden önce Türk tarımı ve fındık tarımı için pozitif bir durumdur.

Araştırmacıların çoğunluğu fındık konusunda kendilerini yeterli görmektedir. Yapılan çalışma ile araştırmacıların proje ürettikleri ve sonuçlandıkları, ancak yayım konusunda eksik oldukları gözlenmiştir. Diğer taraftan, projelerde

İl/İlçe Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü personelinin ve çiftçilerin dahil edildiği görülmüştür. Ancak bu yönlü çalışma ve çabaların da yeterli düzeyde olmadığı ifade edilebilir. Araştırma sahası içinde bulunan çiftçi ve yayımcı personelle işbirliği içinde projeler yapmak, projelere katkısızlayacaktır.

Diğer yandan, araştırmacıların hem yayımcı personelden, hem de çiftçiden gelen yazılı ve sözlü bilgi ve eğitim isteklerinin karşılandığı ifade edilmiştir. Araştırmacı personelin direkt çiftçilere

yönelik eğitim faaliyetlerinde bulunduğu da belirlenmiş olmakla birlikte, fındıkta çalışan araştırma kuruluşlarının az olması nedeniyle, yayımcı personelin veya eğiticilerin eğitimi noktasında eğitim faaliyetlerinin artırılması daha yararlı olacaktır.

Araştırma faaliyetleri çeşitli kısıtlamalar nedeniyle olumsuz etkilenmektedir. Yeterli arazi temini, altyapı ve laboratuvar imkanlarının geliştirilmesi, kalifiye araştırmacı sayısının artırılması, diğer kurumlarla daha iyi koordinasyon sağlanması, araştırma personelinin özlük haklarının iyileştirilmesi ve ar-ge faaliyetlerine her kesimin önem vermesi durumunda daha verimli araştırmalar yapılacaktır. Bu problemler, hem üniversitelerde ve hem de enstitülerde çalışan araştırmacılar için benzer niteliktedir.

Tüm bu değerlendirmeler ışığında; fındığın Türkiye için stratejik bir ürün olması nedeniyle sorunlarının çözülmesi üretimin ve kalitesinin artırılmasını sağlayacaktır. Araştırma faaliyetleri hızla –devam ettiği halde, Ar-Ge çalışmalarının sonuçlarının üreticilere yeterince inmediği sonucuna varılmıştır.

Hal böyle iken "*Üretici – Yayımcı – Araştırmacı*" üçgenini iyi koordine edilip, daha nitelikli projelerin uygulamaya aktarılmasıyla fındık ülke tarımının öncüsü olmaya devam edecektir.

Kaynaklar

- Armağan, G., 1993. İzmir İli Pamuk Üretiminde Yeniliklerin Üreticiler Arasında Yayılması ve Benimsenmesi Üzerine Bir Araştırma. Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bornova-İzmir.
- Çalışkan, M., Atlı, M., Bilim, H.C., Sarpkaya, K. ve Kalkancı, N., 2012. Antepfıstığı İşletmelerinde Yeniliklerin ve Araştırma Sonuçlarının Benimsenme Düzeyleri ve Etki Değerlendirmesi, Antepfıstığı Araştırma İstasyonu Müdürlüğü, Proje Sonuç Raporu, Gaziantep.
- Paksoy, H.M., 2007. Üniversitelerde Akademik Personelin İş Memnuniyeti: Harran Üniversitesi Örneği. Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi, 12(9): 138-151.
- Sıray, E., 2013. Fındık Üretim ve Ticaret Durumu, Fındık Araştırma İstasyonu Müdürlüğü, Eğitim Notları, Giresun.
- Yüksel, A., Uçkun, G., Dinçel, G. ve Demir, B., 2013. İnovasyon Yeteneğinin Artırılmasında Üniversite